

בגילוי המציאות שייך חסרון דלא בשמים היא, והאריך להביא ראיות שאין חסרון זה. ועיין ביומא (עה). גד שמגיד להם לישראל אי בן ט' לראשון וכו', והקשו שם האחרונים איך יכלו לפסוק הדין ע"י הוכחת המן הרי לא בשמים היא, ושם תירץ המהר"ץ חיות עצמו, שמאחר וזה רק גילוי מילתא לברר המציאות, אין חסרון של לא בשמים היא. וכ"כ במשנה למלך (הל' אישות פ"ט סוף ה"ו).

(ב) **עוד** י"ל, דהכא אף דמייתנין מקרא סוד ה' ליראיו, מ"מ אין הפירוש שידע זאת ברוה"ק, אלא כפי מה שפירשו המפרשים בקרא (תהילים כ"ה י"ד) דסודות האלוקים מתגלים ליראיו, והיינו ע"י התעסקותם בחכמה עיי"ש, וא"כ ה"נ הכוונה שבדעת תורתו הרחבה הגיע לידיעה זו, וכדרך שמצאנו בשאר גזירות ותקנות חז"ל שהגיעו בעומק דעתם ורוחב שכלם להבין גדר הסייג והתקנה ע"פ ענייני הטבע והמציאות בבני"א, וזה לא שייך כלל לענין רוה"ק. וע"ע רש"י מנחות (עא). ד"ה סודני שפי' דת"ח נקראים כך ע"ש סוד ה' ליראיו.

ויעויין בשאר דוכתי בש"ס שמובא ענין זה ידיעו חז"ל מסוד ה' ליראיו שיש מהן שעניינם הוא ידיעת מציאות הטבע בלבד, וכגון הא דלקמן (דף י"ג, ובסנהדרין מח): גבי כמחט בבשר החי, ובנדה (כ). גבי דם חימוד, [וע"ע שבת (עז): סודרא סוד ה' ליראיו, וע"ע תוס' קידושין (לג). ד"ה שמא]. ויש שהובא פסוק זה לענין רוחב דעתו לכוין לאמת, כגון בחגיגה (ג): גבי עמון ומואב מעשרין בשביעית דזה כבר היה הלל"מ, (ועיי"ש במהר"ץ חיות דא"ז ממש הל"מ"מ). וכן בסנהדרין (דף קו): גבי דואג ואחיתופל דלא סלקא להו שמעתתא אליבא דהילכתא.

ועכ"פ לפי"ז צ"ב דברי המהר"ץ חיות כאן שהקשה איך הורה בן עזאי ע"פ רוה"ק. וכנראה שלמד הפשט שהסוד שנגלה לו אינו כמה היה מתעכב בביאתו אם היה נשוי, אלא כמה הוא שיעור סתירה, וע"כ הקשה דמאחר דהוי נגד דעת תנאים אחרים אינו יכול להורות השיעור שגילו לו מן השמים. אולם שו"ר בשיטמ"ק כאן שכתב להדיא דבאמת הסוד שנתגלה לו הוא כמה היה מתעכב אם היה נשוי. וממילא תו מיושבת קושיית המהרצ"ח הנ"ל.

(הרה"ג ר' צבי קריזר שליט"א)

★★

חזינן בשום מקום מחלוקת דסוטה (ד' ע"א) כמה שיעור סתירה, למה לא פליגי גבי קידושין בביאה כה"ג.

אך הבה"ג ס"ל דקדושי ביאה לא הוה גדר קנין, רק מציאות, ולכך צריך לראות ביאה ואפשר דרק כמכחול, וכן בזנות דגבי מיתה כתוב בקרא ומבואר בספרי פ' תצא פיסקא רמ"ב ושכב על שכיבה ור"ל דדי כה"ג כמו במכות דף ז' וזה דין, וכן גבי קנס מבואר [שם] פיסקא רמ"ד על שכיבה ג"כ כן וזה גזה"כ הגדר חזקה, אבל לאסור על בעלה ס"ל לבה"ג ז"ל דצריך כמכחול, ואז ב"ד אוסרים כן דייק דס"ל דשם צריך מעשה בפועל ממש וכו'.

★★

בגמ': אע"פ שאין ראוי לדבר זכר לדבר וכו'.

הגר"י ענגיל ז"ל בספרו בית האוצר (מערכת א' כלל ב') מביא מא' הגדולים שר"ל דמה שאומרת הגמ': אע"פ שאין ראוי לדבר - זכר לדבר. היינו כיון דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן. ולכן כשמביאה הגמ' איזה ראוי לדין דאורייתא מפסוק שבני"ך אומרת הגמ': אע"פ שאין ראוי וכו'.

וכתב על זה הגר"י ענגיל: ופה ע"כ אין הכוונה מפאת דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפי', דהרי הוא רק דבר של מציאות וגילוי מלתא בעלמא, ונראה פשוט דהכוונה מפאת דפשטא דקרא לא אתי להכי לומר דשיעור ביאה כדי ליטול ככר, והוא רק דרך אסמכתא, וע"כ קראו רק זכר וז"פ.

דף ד' ע"ב

בגמ': ואיבעית אימא סוד ה' ליראיו.

בהגהות מהר"ץ חיות הקשה על תירוצו זה דאיך אפשר להורות הלכה ע"פ רוה"ק הא לא בשמים היא, עיי"ש. ולכאורה צ"ב קושייתו, דיש לחלק בכמה אנפי:

(א) **דדוקא** היכא דהוי הכרעה בהלכה שייך האי כללא דלא בשמים היא, משא"כ היכא דהוי גילוי המציאות או טבע בני האדם, לא שייך כלל חסרון זה דלא בשמים היא, דמה בכך שיוודע המציאות מן השמים. וגם בס' "שם הגדולים" (ערך ר' יעקב החסיד) הזכיר חילוק זה. ויעויין בברכי יוסף (או"ח סי' ל"ב אות ד') שהביא בזה מחלוקת הפוסקים אם